

TOISELTA SIJALTA YKKÖSVAIHTOEHDOKSI

Väriä perhehoitoon -hanke tekee sijaisvanhemmuutta tunnetuksi sateenkaariperheille. Petri Segerholm ja Jani Vilola ovat tasoittaneet tietä jo muutaman vuoden ajan.

Olohuoneen lattialla on poni poikineen, televisiossa pyörii lastenohjelma ja 4,5-vuotias **Lilja** tanssahtelee iloisesti olohuoneen ja ruokailuhuoneen väliä. Perheen kissat tulevat uteliaina tervehtimään. Vanhassa talossa eletään tavallista lapsiperheen elämää.

Vaikka oikeastaan ollaan aika kaukana ihan tavallisesta elämästä. Petri Segerholmille ja hänen puolisolleen Jani Vilolalle perheellistyminen ei ollut mikään läpihuutojuttu.

– Mietimme kyllä kaikki mahdolliset vaihtoehdot läpi aina sijaissynnytyksestä Yhdysvalloissa myöten. Meille oli tärkeää, että saisimme olla täysipäiväisesti vanhempia. Aluksi sijaisvanhemmuus ei tullut edes mieleen, mutta perhehoitajana toiminut opiskelukaverini kertoi, mistä toiminnassa on kyse. Vähitellen lämpenimme ajatukselle, pariskunta muistelee.

Segerholm ja Vilola osallistuivat PRIDE-valmennukseen Helsingissä. Valmennuksen aikana he muuttivat Vilolan mummolaan Kotkassa.

– Monille muille valmennukseen osallistuneille oli jo sijoitettu lapsi, mutta meillä oli hiljaisempaa. Emme ehkä olleet ihan se ykkösvaihtoehto. Mutta lopulta kaupunki ehdotti, josko ryhtyisimme 12-vuotiaan **Samun** sijaisvanhemmiksi. Alkuun ajattelimme, että lapsi voisi olla nuorempi. Silti päätimme tarttua tilaisuuteen.

Koska miehillä ei ollut kokemusta lapsiperheen arjesta, oli elämänmuutos suuri.

– Siihen ei mikään valmennus voi valmistaa. Lähtötilanne oli sikälikin vaikea, että Samu tuli meille toisesta sijaisperheestä. Olen ajatellut, että sijaisvanhemmuus ei ole mitään aaltoliikettä hyvien hetkien ja haastavien tilanteiden välillä. Enemmänkin se on kehä, jossa yhdestä asiasta selvittyäsi tulee vastaan uusi, pohtii Segerholm.

Omaa tilaa tarvitaan

Muutaman vuoden jälkeen Segerholm ja Vilola tuumivat, että arki Samun kanssa alkaa olla jo aika tasapainoista ja että perheeseen voitaisiin sijoittaa toinenkin lapsi. Niinpä vuosi sitten heille tuli Lilja.

– Nyt elämässämme on jo aika monta liikkuvaa osaa ja saman katon alla on sekä uhmaikäinen että murrosikäi-

nen. Joskus tuntuu siltä, että meillä pitäisi olla joku koordinaattori pitämässä kaikkia lankoja käsissään. Haastetta lisää se, että kun lapsilla on eri sijoittajakunta, niin monet asiat hoidetaan kahdella tavalla ja verkostot kasvavat tosi laajoiksi. Onkin pitänyt opetella rajaamaan jotain asioita ihan meidän perheen omiksi jutuiksi.

Lapset tulevat hyvin toimeen keskenään.

– Toki etenkin Samu joutuu välillä hakemaan omaa tilaa, kun Lilja haluaa tehdä tuttavuutta. Toisaalta Liljan tulo on tehnyt Samulle hyvää, kun kaikki huomiomme ei kohdistukaan enää häneen. Sisarus on molemmille iso juttu. Lilja nimittää Samua veljekseen. Tämän suhteen helelmiä päästään poimimaan ehkä myöhemmin. Nyt rakennetaan sille pohjaa, kuvailee Segerholm.

Letitystä ja prinsessaleikkejä

Miesten lähipiiri otti vastaan uutisen sijaisvanhemmaksi ryhtymisestä suorastaan järkyttyneinä.

– Vanhemmat ihmiset ehkä olettivat, että pysymme lapsettomina. Miehiä ei niin nähdä hoivaajina, ja jotkut vähän kyseenalaistivat päätöstämme. Ikätoveriemme suhtautuminen taas riippui paljon siitä, mitä he tiesivät sijaisvanhemmuudesta. Etenkin homomiehet olivat yllättyneitä. Useinkin ajatukset siitä, mitä homomiehet ovat ja mitä he tekevät ovat aika stereotyyppisiä. Mutta emme me kaikki ole jotain TV-ohjelman stylistejä.

Perhehoidon työntekijöiden asenne taas vaikutti siihen, millaisina sijaisvanhempina pariskunta nähtiin.

– Meidän piti vain luottaa siihen, että olemme tasavertaisessa asemassa muiden sijaisvanhempien kanssa. Tärkeintähän sijoitusprosessissa on kuitenkin lapsen etu. Joskus vähän jopa kyselimme, että mitä sosiaalityöntekijät meistä kertovat lapsen vanhemmille ja muulle verkostolle. Kyllähän todellisuus valitettavasti on se, että emme me ihan tasavertaisessa asemassa ole, miettivät Segerholm ja Vilola.

Yhteistyössä lasten vanhempien kanssa on tarvittu joustavuutta ja vastaantuloa.

– Olemme tuoneet paljon esiin sitä, miten tavallisia me ja elämämme onkaan. Emme kuitenkaan ole kokeneet sitä, että olemme miespari, mitenkään ylittämättömäksi haas-

teeksi. Lisäksi lapsille on tärkeää, että he näkevät meidät molemmat vanhemmat yhdessä. Se lisää heidän turvallisuudentunnettaan.

Muiden yhteistyökumppaneiden kanssa miespari on otettu vaihtelevasti vastaan.

– Kun esittelemme itseämme, menevät monella konseptit uusiksi eikä byrokratia tahdo aina joustaa. Lomakkeissa kysellään isää ja äitiä ja ihmetellään, sujuuko meiltä leititys ja prinsessaleikit. Toki osalle yhteistyö sateenkaari-perheiden kanssa on jo tuttua.

Aika on kypsä sateenkaari-perheille

Segerholm ja Vilola kannustavat sateenkaari-perheitä pohdimaan ja kyselemään sijaisvanhemmuudesta.

– On tärkeää, että jokainen pari ja perhe saa mahdollisuuden hakeutua PRIDE-valmennukseen ja kokee olevansa tervetullut hakijana. Ei kannata jäädä miettimään, että onko meistä vanhemmiksi ja mitä kaikkea sijaisvanhemmuus tuo tullessaan - valmennuksessa se selviää. Pitää olla rohkea ja itsetunnon pitää olla vahva. Myös sietokykyä tarvitaan. Toivottavasti me olemme osaltamme avanneet latua. Ainakin olemme saaneet palautetta, että yhteistyökumppanit ovat huomanneet, miten vanhanakaisia toimintamalleja heillä on.

Miehet iloitsevat Sateenkaari-perheet ry:n uudesta *Väriä perhehoitoon* -hankkeesta. Segerholm on ollut järjestön hallituksessa mukana tekemässä hankehakemusta.

– Saimme hankeidean läpi kolmannella kerralla. Suomessa hanke on ainutlaatuinen. Mielestäni aika on nyt kypsä. Avioliittolaki ja äitiyslaki on uudistettu ja perheiden monimuotoisuudesta puhutaan paljon. Toivottavasti saamme hankkeen avulla avuttua ihmisten ajattelua sateenkaari-perheiden sijaisvanhemmuudesta ja kulttuurisamme tapahtuu muutoksia.

Sergerholm ja Vilola uskovat, että sateenkaari-perheillä on voimavaroja, jotka tukevat heidän sijaisvanhemmuuttaan.

– Toiseuden tunne on meille tuttua ja sillä voi olla iso merkitys. Samoin maailman moninaistuminen ja oma kokemus siitä auttavat vanhempia herkistymään myös sijoitetun lapsen tunteille ja ajatuksille. Koska sateenkaari-perheet ovat miettineet perheellistymisen mahdollisuuksia paljon, he voivat olla valmiimpia toteuttamaan jaettua vanhemmuutta. Meillä HLBTI-ihmisillä on kokemuksia, jotka ovat monasti jättäneet jälkensä meihin ja identiteettiimme. Niitä asioita on tärkeä käydä läpi, sillä tulevina sijaisina tai -äiteinä emme pääse asiaa pakoon. Parhaimmillaan kokemukset voidaan kuitenkin valjastaa voimavaraksi, joka palvelee lapsenkin etua.

Sateenkaari-perheiden moninaisuus esiin

Sateenkaari-perheet ry:n Väriä perhehoitoon -hanke on saanut alkunsa siitä tosiasista, että sijaisperheenä toimivia sateenkaari-perheitä ei Suomessa ole kovin paljon. Samaan aikaan sijaisperheitä tarvittaisiin lisää ja toisaalta sateenkaari-perheet joutuvat paljon pohtimaan perheellistymisen mahdollisuuksiaan.

– Suomessa sijaisperheeksi ryhtymistä ei ole pidetty ratkaisuna perheellistymiseen, vaikka maailmalla on paljon sijaisperheenä toimivia sateenkaari-perheitä, huomauttaa hankkeen projektipäällikkö **Heidi Puustinen**.

Hankkeen tavoite onkin lisätä sateenkaari-perheiden tietoisuutta perhehoidosta ja sijaisvanhemmuudesta. Samalla halutaan lisätä perhehoidon ammattilaisten tietoa sateenkaari-perheistä.

– Samoin jo toimivista sateenkaari-sijaisperheistä kootaan ryhmä, joiden kokemuksista aiomme ottaa oppia – niin haasteista kuin onnistumisistakin. Myös sateenkaari-perheiden vertaistoimintaa ja sijoituksen aikaisia tukitoimia kehitetään hankkeessa.

Hanke järjesti kesällä Helsingin PRIDE-viikolla ensimmäisen infotilaisuuden sateenkaari-perheille. Tilaisuuteen osallistui 16 sijaisvanhemmuudesta kiinnostunutta.

– Heitä mietityttivät etenkin ammattilaisten ja lasten biologisten vanhempien suhtautuminen sateenkaari-perheisiin. Tilaisuuteen osallistuneet sateenkaari-sijaisvanhemmat kuitenkin muistuttivat, että syntymävanhemmat ja myös sijoitetut lapset tarvitsevat ennen kaikkea tietoa sijoitukseen liittyvistä asioista ja sateenkaari-perheistä sekä mahdollisuuden kysyä niistä asioista, mitkä heitä mietityttävät, Puustinen sanoo.

Puustinen oli erityisen iloinen siitä, että sekä infotilaisuudessa että lisätietoja kyselleissä näkyi sateenkaari-perheiden moninaisuus.

– Naisparien lisäksi sijaisvanhemmuus kiinnostaa myös miespareja, yksin asuvia sekä transihmisiä puolisoineen.

Ennakoivalmennus loppuvuodesta

Hanke on mukana 1.9. käynnistyvässä Ajoissa kotiin -kampanjassa. Jyväskylässä järjestetään infotilaisuus maanantaina 3.9.

– Kyselyjä on tullut tasaisesti. Pyrimme käynnistämään marraskuussa sateenkaari-välille suunnatun PRIDE-en-

nakkovalmennusryhmän yhteistyössä Pelastakaa Lapset ry:n kanssa. Valmennus toimii siinä mielessä kertaluonteisena pilottina, että peilaamme valmennusmateriaaleja ja valmennuksen sisältöjä perheiden moninaisuuteen ja tarvittaessa päivitämme materiaaleja yhdessä Pesäpuu ry:n kanssa, Puustinen kertoo.

Ensi vuonna tiedotuksen painopiste siirtyy sateenkaari-perheistä ammattilaisiin.

– Jo tänä syksynä olemme mukana sekä lastensuojelupäivillä että perhehoidon päivillä. Tervetuloa kysymään lisää!

Hanke jatkuu vuoden 2020 loppuun. Hankkeen yhteistyökumppaneita ovat Perhehoitoliiton lisäksi Helsingin kaupungin lastensuojelu, Lastensuojelun Keskusliitto, Pelastakaa lapset ry, Perhehoitokumppanit Suomessa Oy, Pesäpuu ry sekä CoramBAAF – Adoption and Fostering Academy. Hanke toteutetaan Veikkauksen tuella. ■

LISÄTIETOJA > www.sateenkaari-perheet.fi > **tieto ja koulu-** > **Väriä perhehoitoon**

Mitä Iso-Britannia edellä...

ANU LEHTOSAARI

KUMPPANUUSHANKKEEMME Väriä perhehoitoon järjesti kesäkuussa perhehoidon ammattilaisille koulutuksen sateenkaari-perheiden toimimisesta sijais- ja adoptioperheinä Iso-Britanniassa.

Kouluttajana toimi **Chris Atkins** Iso-Britannian adoptio- ja perhehoitajärjestö CoramBAAFista. Atkins kertoi, että toisin kuin Suomessa, sateenkaari-perheiden toimiminen sijaisperheinä on heillä tavanomaista. Hän korosti, että perhemuotoa tärkeämpää on aina lapsen etu, ja perheitä valmennettaessa keskitytään

perheen valmiuksiin toimia sijaisvanhempana. Lapselle etsitään paras mahdollinen sijaisperhe. Iso-Britanniassa perheiden monimuotoisuus nähdään siis mahdollisuutena vastata paremmin sijoitettavien lasten erilaisiin tarpeisiin.

Atkins kannusti ammattilaisia tutkimaan ensin omia asenteitaan ja niiden vaikutusta sateenkaari-perheiden kanssa työskentelyyn. Samoin hän kannusti rohkeaan, avoimeen keskusteluun sateenperheiden kanssa. Perhe on oman elämänsä asiantuntija, ja sijaisvanhemmaksi hakeutuessaan

perheet valmistautuvat keskustelemaan tehtävään liittyvistä asioista. Tarvitaan vain mahdollisimman ennakkoluuloton ammattilainen, joka osaa ja uskaltaa kysyä. Keskustelujen kautta ammattilaisten on mahdollista tunnistaa myös sateenkaari-perheiden erityisyys sekä vahvuutena että erityisen tuen tarpeina sijaisvanhempana toimiessa.

Iso-Britannian CoramBAAF on niiden organisaatioiden ja ihmisten yhteisö, jotka toimivat muualla kuin omien vanhempiensa kanssa asuvien lasten ja nuorten hyväksi.